

МІЖНАРОДНИЙ МОЛОДІЖНИЙ СИМПОЗИУМ З ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ «ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ»

15—16 квітня 2021 р. відбувся Міжнародний молодіжний симпозиум з історії науки і техніки «Пріоритети української науки». Тематика Симпозиуму охоплювала питання історії науки і техніки в Україні та світі як феномену національної та світової культури, історичної біографістики вчених та організаторів науки, наукового підходу до збереження історичної спадщини, популяризації передового досвіду вчених, інженерів і винахідників України, шляхів підвищення престижу інтелектуальної праці, музеєзнавства, впровадження історико-наукових досліджень та учбових курсів у вищу школу, патріотичного значення вивчення історії науки і техніки України, а також соціальних викликів сучасних технологій та формування нової світової реальності. У межах Симпозиуму відбулися дві конференції, цільовою аудиторією яких, відповідно, є студентська молодь і молоді дослідники.

15 квітня 2021 в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського») відбулася XIX Міжнародна молодіжна науково-практична конференція «Історія розвитку науки, техніки та освіти» на тему «Фізика та формування нової світової реальності». Традиційно її організаторами виступили фізико-математичний факультет НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України» (ІДНТПН ім. Г.М. Доброва НАН України), Державний політехнічний музей при НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського». Вперше захід проходив дистанційно в режимі відео-конференції з використанням платформи ZOOM. Зі словами вітання та побажаннями плідної роботи до учасників і гостей конференції звернувся співголова оргкомітету, декан фізико-математичного факультету (ФМФ) професор *В.В. Ванін*. Завідувач кафедри загальної та теоретичної фізики академік *В.М. Локтев* зосередив увагу на вирішальному значенні квантової фізики у формуванні сучасної світової реальності. Завідувач випускової кафедри загальної фізики та фізики твердого тіла ФМФ НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» професор *В.Й. Котовський* наголосив на неопціненному досвіді наукового спілкування, який надає участь у подібних заходах. Зі словами вітання до учасників конференції звернулася професор Трансільванського університету (м. Брашов, Румунія) *Е. Хелереа*. Від співзасновників Міжнародного

молодіжного симпозіуму з історії науки і техніки «Пріоритети української науки» і організаторів конференції виступила провідний науковий співробітник ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України *А.С. Литвинко*, яка підкреслила актуальність між-дисциплінарних наукових досліджень. Директор Політехнічного музею *Н.В. Писаревська* розповіла про просвітницьку діяльність музею в сучасних умовах. Директор Науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка *О.М. Бруй* окреслила нові можливості, які надає бібліотека студентам і викладачам в умовах карантинних обмежень.

Питання, які обговорювались на конференції, стосувались історичних аспектів розвитку фізико-математичних і технічних наук в Україні та світі, внеску вчених та інженерів НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» у світову науку і техніку, значення історії науки і техніки для патріотичного виховання студентства, впровадження історико-наукових досліджень і учбових курсів у вищу школу, методології навчання природничих наук, ролі особистості в науці, наукових і науково-технічних шкіл.

До оргкомітету конференції було надіслано майже 80 робіт від досвідчених науковців, студентів, ліцеїстів. До збірника тез конференції, який було представлено в електронному вигляді й розміщено на сайтах ФМФ НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» та в електронних ресурсах Науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», увійшли 64 роботи.

На конференції одночасно працювали три секції: 1. Роль особистості в науці. Феномен наукової та науково-технічної школи. Сторінки історії природничих та технічних наук в Україні та світі (керівники: доц. *Пономаренко Л.П.*, старший науковий співробітник *Литвинко А.С.*, проф. *Шендеровський В.А.*); 2. Фізика та сучасний технологічний світ (керівники: доц. *Климук О.С.*, доц. *Якуніна Н.О.*, *Козленко О.В.*); 3. Розвиток освіти в Україні та світі. Методологія навчання фізико-математичних наук (керівники: доценти *Гарсєва Ф.М.*, *Матвєєва Т.В.*, *Матвійчук О.В.*). В цілому було заслухано та обговорено 22 доповіді, кращі з яких відзначено грамотами.

16 квітня 2021 р. відбулася XXVI Всеукраїнська конференція молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, присвячена 30-річчю незалежності України. У зв'язку із карантинном конференцію проведено онлайн на платформі ZOOM.

Організаторами конференції стали ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, Українське товариство істориків науки, Рада молодих учених МОН України, Центр досліджень з історії науки і техніки ім. О.П. Бородіна Державного університету інфраструктури та технологій, Асоціація працівників музеїв технічного профілю, Національний історико-архітектурний музей «Київська фортеця», Державний політехнічний музей при НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, Меморіальний музей О.В. Палладіна.

На заході розглядалися питання: історія науки і техніки України як соціокультурний феномен; світоглядне значення історії науки і техніки; пріоритетні результати вчених України в галузі природничих, технічних і суспільних наук; наукові та науково-технічні школи в Україні та світі; досвід раціоналізаторів і винахідників України; науковий підхід до збереження історичної спадщини, популяризація науки. Тематика доповідей була згрупована за секціями: «Історія становлення фізико-математичних наук і астрономії в Україні та світі», «Розвиток технічних наук і технологій в Україні в світовому контексті», «Історико-наукові дослідження розвитку медико-біологічних, сільськогосподарських наук та наук про землю», «Етапи розвитку суспільно-гуманітарного знання: історичні, філософські, економічні та педагогічні науки».

На урочистому відкритті конференції виступили з привітаннями члени Оргкомітету конференції та гості: від Українського товариства істориків науки та ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України — заступник голови Оргкомітету, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник *Литвинко А.С.*; від Центру досліджень з історії науки і техніки ім. О.П. Бородіна Державного університету інфраструктури та технологій — доктор біологічних наук, професор *Пилипчук О.Я.*; від Асоціації музеїв технічного профілю та музею «Київська фортеця» — доктор технічних наук, професор *Гріфпен Л.О.*; від Інституту фізики НАН України — доктор фізико-математичних наук, професор *Шендеровський В.А.*, від Дніпровського університету імені О. Гончара — доктор історичних наук, професор *Савчук В.С.*, від Трансільванського університету (м. Брашов, Румунія) — доктор наук, професор *Е. Хелереа*; від кафедри українознавства, культурології та історії науки Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» — доктор історичних наук, професор *Скляр В.М.*; від Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України та Меморіального музею О.В. Палладіна — кандидат біологічних наук, провідний науковий співробітник *Назаренко В.І.*; від Державного політехнічного музею при НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» — директор *Писаревська Н.В.*

У конференції взяли участь 82 учасника з 14 міст України та Румунії, які представили 61 наукову доповідь. Це Київ (53), Житомир (6), Одеса (4), Харків (3), Черкаси (3), Дніпро (2), Львів (2), Кропивницький (2), Чернігів (1), Луцьк (1), Миколаїв (1), Краматорськ (1), Херсон (1), Новосафонівка (1), Брашов (Румунія) (1). Серед них — 22 доктори та 27 кандидатів наук.

Представлено 45 організацій, серед яких 7 наукових установ — Інститут фізики НАН України, ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, Інститут філософії НАН України ім. Г.С. Сковороди, Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, Центр досліджень інтелектуальної власності і трансферу технологій НАН України, Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України; 19 університетів — Київський національний університет імені Тараса Шевченка, НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Державний університет інфраструктури та технологій, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Херсонська державна морська академія, Луцький національний технічний університет, Державний університет «Одеська політехніка», Національний університет «Львівська політехніка», Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький), Східноєвропейський університет економіки і менеджменту (м. Черкаси), Черкаський державний технологічний університет, Київський національний лінгвістичний університет, Дніпровський університет імені О. Гончара, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Трансільванський університет (м. Брашов, Румунія); 4 середні та спеціальні навчальні заклади — Одеський автомобільно-дорожній фаховий коледж Державного університету «Одеська політехніка», ліцей № 5 м. Києва, школа № 165 м. Києва, Новосафронівська загальноосвітня школа I—III ступенів; 4 музеї — Державний політехнічний музей при НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», Національний історико-

архітектурний музей «Київська фортеця», Національний науково-природничий музей НАН України, Національний музей космонавтики ім. С.П. Корольова (м. Житомир); 2 бібліотеки — Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського та Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського»; 7 науково-просвітницьких організацій — Департамент сталого розвитку та внутрішніх комунікацій АТ «Укрзалізниця», Академія вищої освіти України, Національна спілка краєзнавців України, Асоціація працівників музеїв технічного профілю, НВЦ «Мала академія наук», ГО «Фонд відновлення залізничної спадщини України», Український центр збереження та активізації нових ідей; 2 підприємства — ДП «КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля та ТОВ «НВП Краматорський завод енергетичного машинобудування».

Серед авторів матеріалів конференції — відомі вчені (доктори та кандидати наук, професори й доценти) та молоді дослідники (докторанти, аспіранти, магістри, студенти та ліцеїсти), що сприяє ефективному обміну досвідом наукової праці. На початку конференції було заслухано блок пленарних доповідей: «Про культурно-цивілізаційний контекст як підґрунтя викладання історії науки та технологій (проф. Хелереа Е., Трансільванський університет, м. Брашов, Румунія); «До питання про амбівалентність наукових назв» (д-р фіз.-мат. наук Габович О.М., Інститут фізики НАН України, м. Київ; д-р філос. наук Кузнецов В.І., Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України, м. Київ); «Історія біології у вузі: реалії та перспективи» (д-р біол. наук Пилипчук О.Я., Державний університет інфраструктури та технологій МОН України, м. Київ); «Про науково-практичні, навчальні і просвітницькі проекти, до участі в яких залучається молодь» (канд. фіз.-мат. наук Распопов В.Б., канд. фіз.-мат. наук Семяновський В.М., Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України, м. Київ); «Щодо статті Івана Пулюя у часописі Science» (д-р фіз.-мат. наук Шендеровський В.А., Інститут фізики НАН України, м. Київ); «Малиновський Борис Миколайович — розробник обчислювальної техніки, історик та популяризатор науки. На честь 100-річчя від дня народження» (канд. іст. наук Жабін С.О., ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, м. Київ); «Україна. Музей. Ідентифікація» (Писаревська Н.В., директор Державного політехнічного музею при НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського»).

Зацікавлення викликали також секційні доповіді, серед яких «Історія науки в курсі загальної фізики» (Гапоченко С.Д., Ткаченко С.С.), «Творчий шлях Михайла Йосиповича Ядренка» (Кілочицька Т.В.), «Інститут біохімії імені О.В. Палладіна як загальноновизнаний лідер у вирішенні питань національної та світової науки» (Палладін М.О., Назаренко В.І.), «Авіаконструктор, студент Київського політехнічного інституту Андрій Іванович Касяненко (1886—1946): уточнені аспекти біографії і діяльності» (Татарчук В.В.), «Видатні діячі Національного університету «Львівська політехніка» та їх внесок у розвиток науки» (Тимошук Р.А., Боляновський А.В.), «Професор І.І. Пузанов як історик науки та його робота «Жан Батіст Ламарк — засновник трансформізму» (Алексін Д.А., Кузнецов В.О.), «Внесок українських вчених у створення вакцин» (Гармасар В.Г.), «Євгенія Йосипівна Вотчал (1866—1954) та її діяльність на ниві мікробіології» (Солдатова Г.В.), «Систематика Конрада Геснера: до історії становлення природничих музеїв Європи» (Червоненко О.В.), «Науковий світогляд юнацтва та науково-популярна періодика в Україні» (Бєлих Т.В.), «Історія становлення сфери охорони інтелектуальної власності в Україні» (Косско Т.Г.),

«Соціально-політичні реалії Миколаївщини крізь призму науково-публіцистичних розробок кінця ХХ — початку ХХІ ст.» (Кучер В.В.).

Традицією симпозіуму є проведення фахової екскурсії для учасників. Цього року відбулася віртуальна екскурсія до Державного політехнічного музею при НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» у вигляді відеофільму.

В цілому такі заходи, як Міжнародний молодіжний симпозіум з історії науки, техніки та освіти «Пріоритети української науки», стимулюють формування у молоді наукового світогляду та патріотизму.

*А. С. ЛИТВИНКО,
доктор історичних наук, провідний науковий співробітник,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України»
Л. П. ПОНОМАРЕНКО,
кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*